

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

P R O G R A M A

PENTRU EXAMENUL NAȚIONAL DE DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNT

**DISCIPLINA DE EXAMEN:
LIMBA ȘI LITERATURA TURCĂ MATERNĂ**

2015

PREZENTARE

Prezentă programă creionează cadrul teoretic și practic indispensabil pentru desfășurarea învățământului în limba turcă maternă. Reperul său esențial este ideea consolidării și actualizării permanente, sistematice a cunoștințelor fundamentale de limba și literatura turcă, vehiculate în procesul didactic și cuprinse în programele de profil ale școlilor și liceelor din România. Ea se adresează profesorilor care au absolvit învățământul superior de specialitate forma de lungă durată/Bologna I/Bologna II. Actuala programă vizează competențe abordabile din perspective cognitive, procedural – aplicative și atitudinale, propunând, în conformitate cu planul-cadru al învățământului de specialitate și cu curriculumul național, o paletă tematică în acord cu cerințele moderne și venind în întâmpinarea eforturilor de reformare a învățământului românesc. Examenul urmărește testarea competenței profesionale, a gradului de acuratețe în însușirea conținuturilor specifice obiectelor de studiu implicate și a metalimbajului aferent, a capacității de operare cu cunoștințele teoretice și practice dobândite în perioada formației universitare, a interesului și efortului de aprofundare și corelare continuă a acestora cu noile evoluții lingvistice și literare, a flexibilității și posibilităților de adaptare la nivelul de cunoștințe și la resursele de asimilare ale fiecărei colectivități de elevi, prin utilizarea metodologiilor de lucru diferențiate.

Tematica și bibliografia precizată mai jos are în vedere indicarea principalelor repere de studiu supuse atenției candidatului, a unor teme adecvate domeniului; sunt, deopotrivă, abordate aspecte teoretice și aspecte aplicativ - practice. Mai mult, unele dintre temele enunțate vizează capacitatea de conexare a didacticii specialității cu cerințele psiho-pedagogice specifice diverselor vârste școlare, precum și activitatea extracurriculară, activitățile de consiliere și orientare școlară, profesională.

Competențe generale:

1. Capacitatea de a opera cu concepte fundamentale din domeniul de specialitate - limbă și comunicare în limba turcă maternă și din aria disciplinelor psihopedagogice, în diverse contexte;
2. Capacitatea de a sintetiza aspecte esențiale ale unei teme propuse, pe baza unei bibliografii selective;
3. Capacitatea de a compara critic puncte de vedere pe o temă dată;
4. Capacitatea de a formula un punct de vedere personal.

Competențe specifice:

- 1.1. Înțelegerea corectă a conceptelor fundamentale din domeniul de specialitate - limbă și comunicare în limba turcă maternă și din aria disciplinelor psihopedagogice;
- 1.2. Utilizarea adecvată a conceptelor fundamentale de limbă și comunicare în limba turcă maternă precum și a celor psihopedagogice;
- 1.3. Aplicarea conceptelor teretice în diverse contexte situaționale propuse de programa școlară;
- 1.4. Valorizarea relaționării corecte a conceptelor însușite care să conducă la reglarea (dezvoltarea/ ameliorarea) procesului instructiv –educativ în vederea formării la elevi de competențe cheie.
- 2.1. Prelucrarea conținuturilor prin analiza componentelor structurale și de limbaj specifice genurilor și speciilor literare, în acord cu normele gramaticale și relațiile de sinonimie, antonimie, omonimie, polisemie în organizarea mesajului;
- 2.2. Producerea unui mesaj nuanțat prin utilizarea unui lexic diversificat, recurgând la categoriile semantice studiate și la mijloacele de îmbogățire a vocabularului;
- 2.3. Identificarea unor jaloane sintetice și sistematizate de prezentare a conținuturilor adecvate unei teme date;
- 3.1. Identificarea și compararea punctelor de vedere convergente și/sau divergente dintr-o perspectivă obiectivă;
- 3.2. Identificarea, organizarea comparativă și prezentarea prin extrapolări a unui punct de vedere;
- 4.1. Elaborarea contextuală, persuasivă, judicioasă, obiectivă a unei interpretări în baza corelațiilor intra-/interdisciplinare;
- 4.2. Producerea unui punct de vedere personal, argumentat.

Tematica.

A. Limba turcă

Fonetică și fonologie

Fonemele vocalice și consonantice ale limbii turce.

Clasificarea și descrierea lor.

Armonia vocalică și armonia consonantică.

Accidente fonetice generale.

Schimbări fonetice combinatorii ale vocalelor și consoanelor. Structura silabei.

Accentul și intonația.

Vocabular

Vocabularul fundamental și masa vocabularului.

Sensul propriu, sensul figurat, sensul auxiliar.

Relații semantice între cuvinte (sinonime, antonime, omonime).

Formarea cuvintelor, compunerea (tipurile de compunere); derivarea; sufixele derivate denominale și deverbale; sufixele nominale (substantivale, adjectivale, adverbiale); sufixele verbale.

Morfologie: Părțile de vorbire.

Substantivul, categoriile fundamentale ale substantivului (genul, numărul, apartenența, cazul, declinarea, determinarea).

Adjectivul: categoriile de adjective (calificative, pronominal-determinative, numeral-determinative); adjectivele de întărire; gradele de comparație; adjectivizarea.

Numeralul (cardinal, ordinal, distributiv, fracționar, nedeterminat).

Pronumele (personal, demonstrativ, reflexiv, interogativ, interogativ-relativ, negativ, nedefinit, generalizator); declinarea pronumelor; pronominalizarea.

Verbul: formele verbale personale - predicative; verbe tranzitive și intransitive; formele verbului (afirmativă, negativă, posibilativă, imposibilitativă); diateza (activă, pasivă, reflexivă, reciprocă, factitivă); aspectul verbului; formele perifrastice ale verbului; modurile și timpurile verbale; conjugarea; verbele compuse; formele verbele nepersonale (participiile); numele verbale; adjectivele verbale; gerunziile.

Adverbul: clasificarea semantică a adverbilor (de calitate, de cantitate, cantitativ-circumstanțiale, circumstanțiale, atributive, predicative); gradele de comparație ale adverbilor; adverbializarea.

Postpozițiile și numele postpoziționale. Cuvinte și particule modale (interogative, negative, exclamative, deictice, limitative, intensive, supozitive, comparative, posibilative, necesitative). *Conjunția*: coordonatoare (copulativă, disjunctivă, adversativă, concluzivă), subordonatoare; cuvinte și locuțiuni conjuncționale subordonatoare.

Interjecția și onomatopeea.

Sintaxa: Mijloacele de exprimare a relațiilor sintactice în limba turcă.

Sintaxa propoziției: clasificarea propozițiilor; părțile propoziției; ordinea cuvintelor în propoziție.

Sintaxa frazei: propoziții principale, propoziții regente, propoziții subordonate.

Coordonarea și tipurile de propoziții coordonate.

Subordonarea și procedeele de subordonare a propozițiilor; subordonarea paratactică și hipotactică.

Vorbirea directă și indirectă.

Bibliografie orientativă

Banguoğlu, Tahsin, *Türkçenin Grameri*, İstanbul, 1990.

Baubec, Agiemin, *Limba turcă*, București, 1972 (1975).

Baubec, Agiemin, Baubec Geafer, Deniz, *Limba turcă fără profesor*, București, 1995.

Baubec Agiemin, *Limba turcă practică*, Constanța, 2012.

Emin Emel, *Curs practice de limba turcă*, Constanța, 2008.

Dizdaroglu, Hikmet, *Tiimcebilgisi*, Ankara, 1976.

Ediskun, Haydar, *Yeni Türk Dilbilgisi*, İstanbul, 1963.

Hengirmen, Mehmet, *Yabancılar için Türkçe Dilbilgisi*, Ankara, 1999.

Hengirmen, Mehmet, *Türkçe Dilbilgisi*, Ankara, 2005.

Güneş Sezai, *Türk Dili Bilgisi*, İzmir, 1997.

Ergin, Muharrem, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, 1972.

Gencan, T. N., *Dilbilgisi*, Ankara, 1971².

Lewis, G. L., *Turkish Grammar*, Oxford, 1975.

B. Literatura turcă

Literatură populară- genuri și specii;

Literatură turcă preislamică; particularități formale și de conținut, genuri predilectate;

Personalitatea literară a lui Mahmut Kaşgarî; importanța operei *Divânî Lugât-it-Türk*

Kutadgu Bilig de Yusuf Hâs Hâcip și cartea sa de învățătură, în context Islamic;

Direcții de evoluție și particularități ale literaturii devoționale de orientare sufită;

Ahmed Yesevî și poemele sale misionare;

Yunus Emre, fondatorul literaturii anatoliene de expresie turcă;

Hatâyî și Pîr Sultan Abdâl - exponenți ai curentului *Bektâşî-Alevî*;

Fuzulî - exponent emblematic al culturii otomane din secolul al XVI-lea;

Bâkî și viziunea sa artistică, în contextul literaturii clasice otomane;

Personalitatea literară a lui Nâbî; trăsăturile distinctive ale poeziei sale;
 Nedîm, reprezentant emblematic al „*epocii lalelei*”;
Tanzimat-ul și semnificația sa în istoria social-politică și literară a Turciei. Reprezentanți: Ziya Paşa, Namık Kemal, Şinasi;
 Curentul literar *Fecri Ati Tophuluğu* și reprezentantul său: Ahmet Haşım;
 Curentul literar *Edebiyat Cedide* și reprezentanții săi: Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil;
Millî Edebiyat și exponenții săi: Mehmet Emin Yurdakul, Ömer Seyfettin, Ziya Gökalp;
 Curentul *Bağımsızlar* și reprezentanții săi: Mehmet Akif Ersoy, Yahya Kemal Beyatlı;
Millî Mücadele Dönemi: Nusret Zorlutuna, Yahya Kemal, Halide Edip Adivar - personalitate exemplară, reformatoare a mentalității sociale în anii cruciali ai Republicii;
Cumhuriyet Dönemi: până la 1940: Faruk Nafiz Çamlıbel, Ahmet Kutsi Tecer, Necip Fazıl Kısakürek, Reşat Nuri Güntekin.
 Reşat Nuri Güntekin în conștiința literară a Turciei modern- ponderea romanului de tip popular în ansamblul operei sale;
Son Dönem : Ahmet Muhip Dranas, Orhan Veli Kanık, Cahit Tarancı, Sait Faik Abasıyanık, Peyami Safa, Yaşar Kemal, Necati Cumalı, Yusuf Ziya Ortaç, Mehmet Kaplan;
 Orhan Pamuk și romanul turc contemporan - direcții și perspective.

Bibliografie

- Besim Atalay, *Divanü Lugat-it-Türk Tercümesi*, vol. 1,2,3,4, Ankara, 1985
 Ahmed-i Yesevi, *Dîvân-i Hikmet'ten Seçmeler*, Ankara, 199,1.
 Aktaş, Şerif, *Yakup Kadri Karaosmanoglu*, Ankara, 1987.
 Arzik, Nimet, *Anthologie de la poesie turque, Xle-XXe siecles*, Paris, 1968.
 Baubec, Agiemin, Geafer Baubec, Deniz-Kanier, *Türk Dili Metinleri Antolojisi*, București, 1993.
 *** *Dede Korkut Kitabı* (ed.: Suat Hisarcı), İstanbul, 1962.
 *** *Dede Korkut*. Povestiri (traducere, adaptare, prefață, notă asupra ediției și glosar; în colaborare cu Nermin Yusuf), București: Paideia, 2002.
 Demirel, Hamide, *The Poet Fuzûlî*, Ankara, 1991.
 Dinescu-Szekely, Viorica, *Antologie de texte literare turcești (secolul alXX-lea)*, București, 1974.
 Dinescu-Szekely, Viorica, *Romanul turc (perioada modernă)*, București, 1978.
 Dino, Guzine, *La genese du roman turc au XIXe siecle*, Paris, 1973.
 Emil, Birol, *Reşat Nuri Güntekin*, Ankara, 1989.
 Encinün, İnci, *Halide Edip Adivar*, Ankara, 1986.
 Gökpinarlı, Abdülbâki (ed.), *Türk Tasavvuf Şiiri Antolojisi*, İstanbul, 1972.
 İnalçık, Halil, *İmpériul Otoman: epoca clasică, 1300-1600*, București, 1993.
 Kabaklı, Ahmet, *Türk Edebiyatı*, I-III, İstanbul, 1973 (ed. a III-a).
 Kocatürk, Vasfi Mahir, *Türk Edebiyatı Tarihi*, Ankara, 1964.
 Durali Yılmaz, *Roman Sanatı ve Toplum*, İstanbul, 1996.
 Sevgi Gökdemir, Ayvaz Gökdemir, *Yardımcı Edebiyat Kitabı*, cilt 1, 2, İstanbul.
 Rauf Mutluay, *100 Soruda Türk Edebiyatı*, İstanbul, 1970.
 Belkis Zincirkiran, *Metinlerle Edebiyat Bilgisi*, İzmir, 1974.
 Mehmet Kaplan, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar*, İstanbul, 1997.
 Ahmet Hamdi Tanpınar, *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1997.
 Mahir Ünlü, Ömer Özcan, *20. Yüzyıl Türk Edebiyatı*, İstanbul, 1988.
 Köprülü, Mehmed Fuad, *Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul, 1981.
 Munteanu, Luminița, *Literatura turcă de inspirație sufită*, București, 2001.
 Munteanu, Luminița, Grigore, George, *Călăuza dervișului. Din mistica islamică*. București, 2001.
 *** *Philologiae Turcicae Fundamenta*, II, Wiesbaden, 1960.
 [Yunus Emre] *Yunus Emre Divânı*, Ankara, 1989.
 Yunus Emre, *Güldeste -poemele iubirii*, București, 1991.

C. Metodica predării limbii și literaturii turce materne

- Principii ale proiectării didactice;
- Metode și teorii de învățare - predare – evaluare a limbii și literaturii turce materne;
 Metodele de predare ale legilor fonetice fundamentale ale limbii turce. Metodica predării limbii turce la clasele cu predare în limba turcă maternă. Metode de predare și fixare a noțiunilor gramaticale fundamentale; tipuri de exerciții. Îmbogățirea vocabularului, însușirea limbajului specific, dezvoltarea capacității de comunicare.
 Metodele de însușire a regulilor și normelor de exprimare corectă în limba turcă; logica comunicării în limba turcă actuală. Metode și procedee utilizate în procesul de predare, învățare, evaluare a noțiunilor literare. Metode specifice de dezvoltare a discernământului critic, a gândirii critice independente, a imaginației și sensibilității artistice; educația etică și estetică în cadrul orelor de literatură.
- Strategii și tehnici de predare și exersare a vocabularului, a structurilor gramaticale și a deprinderilor de limbă și comunicare;

- Modalități de predare a limbii și literaturii turce materne la nivel preșcolar, primar, gimnazial și liceal și, de asemenea, la nivelul fiecărei clase;
- Strategii și alternative de predare sistemică a limbii turce pe componentele: pronunție, vocabular, gramatică, discurs ;
- Abordări în predarea comunicativă : principii și tipuri de activități ;
- Specificul predării literaturii – interpretare de text și redactare a unei compuneri/ eseu literar ;
- Activități de învățare și folosire a limbii turce literare pentru comunicare;
- Abordări sistematizate de integrare a deprinderilor lingvistice în cadrul orelor de limbă și literatură turcă ca limbă maternă ;
- Matricea de evaluare;
- Testul, tipuri de teste, corectarea erorilor și modalități de evaluare;
- Metode și tehnici de evaluare a randamentului școlar;
- Proiect work – modalități de lucru în întocmirea unui portofoliu; evaluarea alternativă ;
- Modalități de predare a culturii și civilizației – importanța înțelegerii contextului și valorilor culturale.

BIBLIOGRAFIE:

- Cristea, Sorin (1998). Dicționar de termeni pedagogici, EDP, București;
- Bernat, S.E. (2003). Tehnica învățării eficiente, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca;
- Sion, Grațiana (2003). Psihologia vârstelor, Ed. Fundației România de Măine, București;
- Stelle, J., Meredith, K. și Temple, C. (1998). Învățarea prin cooperare, Ghidul nr. V, Proiectul „Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice”, Universitatea București;
- Șchiopu, Ursula, (1997). Dicționar de psihologie, Ed. Babel, București;
- Șchiopu, Ursula ; Verza, Emil. (1998). Psihologia vârstelor – ciclurile vieții. EDP, București ;
- <http://artico.md/index.php/suport-informational/pentru-cadre-didactice/521-personalitatea-cadrului-didactic-articolul>
„Personalitatea cadrului didactic - esența măiestriei pedagogice”;
- Türkçe Öğretimi Yazıları, Murat Özbay, Öncü Kitap, Ankara, 2010.
- Türkçe Öğretimi Kaynakçası, Murat Özbay, Öncü Kitap, Ankara, 2008
- Türkçe Öğretiminde Yazılı Anlatım Becerisinin Geliştirilmesi, Murat Özbay, Ankara, 2005.
- Bir Dil Becerisi Olarak Dinleme Eğitimi, Murat Özbay, Akçağ Yayınları, Ankara, 2005
- Kâzım Nami Duru, Türkçeyi Nasıl Öğretmeli ?, (Hazl. Doç. Dr. Murat ÖZBAY), Kül Sanat Yayıncılık, Ankara, 2004
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Programı, MEB, Murat Özbay, Ankara, 2012
- Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I, Murat Özbay, Öncü Kitap, Ankara, 2007.
- Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II, Murat Özbay, Öncü Kitap, Ankara, 2006.
- Anlama Teknikleri II: Dinleme Eğitimi, Murat Özbay, Öncü Kitap, Ankara, 2009
- Yazma Eğitimi, Pegem Akademi, Murat Özbay, Ankara, 2011.